

Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
факультет філології та соціальних комунікацій
Кафедра загального мовознавства та слов'янської філології

Затверджено
Вченою радою БДПУ
Протокол № 11
« 30 » березня 2017 р.
Голова вченої ради, ректор

I.T. Богданов

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування з дисципліни
«Російська мова»

Освітній ступінь: бакалавр з нормативним терміном навчання на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста

Спеціальність (напрямок підготовки): 014 Середня освіта (Мова і література (російська))
6.020303 Філологія. Мова і література (російська)

ЗМІСТ

1	Пояснювальна записка.....	4
2	Зміст дисципліни.....	6
3	Критерії оцінювання.....	10
4	Список рекомендованої літератури.....	12

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Фахове вступне випробування з російської мови проводиться у формі тестування, мета якого – оцінювання рівня навчальних досягнень осіб, які здобули освітній ступінь молодшого бакалавра, освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста.

Програма фахового вступного випробування з російської мови розроблена на основі Закону України «Про загальну середню освіту» і Державного стандарту базової середньої освіти. Питання програми передбачають з'ясування глибини засвоєних вступником філологічних знань, вміння їх застосовувати практично.

При укладанні програми враховано матеріали сучасних підручників, посібників та хрестоматій, рекомендованих Міністерством освіти і науки, водночас вона передбачає орієнтацію на додаткову літературу, різноманітні словники тощо.

Мета фахового вступного випробування з російської мови – з'ясувати рівень теоретичних знань та практичних навичок осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти.

Форма фахового випробування - тестування

Тест – це завдання стандартної форми, виконання якого дає можливість виявити рівень сформованості знань, умінь, навичок.

Час виконання тестових завдань – 180 хвилин.

Екзаменаційний тест складається із 100 завдань, з яких – 95 тестів закритого типу (з альтернативними вибірковими відповідями в 4-х варіантах) та 5 тестів відкритого типу (самостійна відповідь на питання, на утворення логічних пар, на визначення термінологічних понять, написання міні-творів, есе та інших форм творчої роботи).

Тест складається із завдань, працюючи над якими, вступники зможуть продемонструвати різнобічні знання та вміння з російської мови. Кількість завдань за темами визначається обсягом годин, відведених на їх опрацювання в школі.

Приклад тестового завдання

67. Какое предложение является простым?

- 1) *Десять лет прошло, и все изменилось.*
- 2) *Лицо его застыло, и это меня испугало.*
- 3) *Хороша воля с умом да с деньгами.*
- 4) *Старик молчит, и от этого мне еще тяжелее.*

98. Выполнить морфологический анализ выделенного слова.

У женщины были красивые руки.

Вимоги до відповіді абітурієнта

Вступник повинен показати такі знання, уміння й навички:

- знання основних одиниць і рівнів мови, їхніх ознак і взаємозв'язків, а також теорії російської мови в межах наведеної нижче програми;
- загальну грамотність, дотримання норм сучасної російської літературної мови: орфоепічних, лексичних, граматичних, орфографічних і пунктуаційних;
- з орфографії: знаходити в словах орфограми, обґрунтовувати їх вибір, правильно писати слова з орфограмами, знаходити й виправляти орфографічні помилки;
- з пунктуації: знаходити в реченні місця для постановки розділових знаків, обґрунтовувати вибір розділових знаків і розставляти їх у реченні згідно з правилами;
- з лексикології: тлумачити значення загальноживаних слів, підбирати до них синоніми й антоніми, розрізняти пароніми в мовленні;
- зі словотвору: ділити слова на морфеми, підбирати спільнокореневі слова, визначати спосіб творення слова;
- з морфології: визначати, до якої частини мови відноситься слово; знати основні граматичні ознаки частин мови; вміти правильно відмінювати (дієвідмінювати) слова, правильно вживати форми слів (відповідно до норм літературної мови);
- із синтаксису: правильно вживати форму залежного слова при узгодженні та керуванні; виділяти граматичну основу речення; володіти способами передачі чужого мовлення; зв'язувати частини складного речення; аналізувати мовні одиниці з точки зору правильності, точності й доцільності їх вживання.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Русский язык в современном мире. Группы славянских языков, место русского языка в восточнославянской группе.

Фонетика. Графика. Орфоэпия

Звуки и буквы, их соотношение. Графика. Алфавит. Звуковое значение букв е, ё, ю, я. Употребление букв ь и ъ, их функции.

Гласные и согласные звуки. Слог. Ударение. Гласные ударные и безударные. Правописание безударных гласных. Правописание гласных после шипящих и ц. Глухие и звонкие, твердые и мягкие согласные. Обозначение мягких и твердых, глухих и звонких согласных на письме.

Основные нормы русского литературного произношения. Элементарные сведения о фонетической транскрипции.

Лексика. Фразеология

Понятие о лексике. Значение слова. Прямое и переносное значение слова. Многозначные и однозначные слова. Омонимы. Синонимы. Антонимы. Паронимы.

Лексика русского языка с точки зрения происхождения: исконно русские и заимствованные слова.

Лексика русского языка с точки зрения употребительности: общеупотребительные слова, устаревшие слова (архаизмы и историзмы), неологизмы.

Лексика русского языка с точки зрения сферы употребления: профессиональные слова, диалектные слова.

Понятие о фразеологизмах.

Состав слова. Словообразование

Приставка, корень, суффикс, окончание как минимальные значимые части слова. Понятие о словообразовательных и формообразовательных частях слова. Основа слова и окончание. Нулевое окончание.

Правописание значимых частей слова: приставок, корней с чередующимися гласными и согласными, суффиксов, окончаний – у слов различных частей речи. Правописание слов с двойными и непроизносимыми согласными.

Основные способы словообразования в русском языке. Понятие производной и производящей основ. Различные словообразовательные средства. Словообразование имен существительных, прилагательных, числительных, глаголов, наречий.

Сложные и сложносокращенные слова, их правописание.

Морфология

Имя существительное. Значение имени существительного, его грамматические признаки и синтаксическая роль в предложении. Постоянные и непостоянные грамматические признаки. Собственные и нарицательные имена существительные. Одушевленность и неодушевленность. Род (мужской, женский, средний, общий). Род

несклоняемых имен существительных. Число. Существительные, имеющие форму только единственного или только множественного числа. Падеж. Склонение имен существительных - первое, второе, третье; разносклоняемые имена существительные; склонение по образцу имен прилагательных. Правописание имен существительных.

Имя прилагательное. Значение имени прилагательного, его грамматические признаки и синтаксическая роль. Разряды имен прилагательных по значению и грамматическим признакам: качественные, относительные, притяжательные. Качественные прилагательные: полная и краткая форма, степени сравнения. Образование сравнительной и превосходной степеней сравнения. Грамматические признаки кратких форм и форм степеней сравнения. Типы склонения имен прилагательных.

Имя числительное. Значение имени числительного и его грамматические признаки: падеж; число и род. Синтаксическая роль имен числительных. Разряды по значению: количественные (целые, собирательные, дробные) и порядковые. Числительные простые и составные. Особенности склонения числительных. Правописание имен числительных.

Местоимение. Значение местоимений. Разряды местоимений по значению и по соотносительности с другими частями речи. Грамматические признаки местоимений разных разрядов и их синтаксическая роль. Склонение местоимений и их правописание.

Глагол. Значение глагола, его грамматические признаки и синтаксическая роль.

Постоянные признаки: переходность-непереходность, вид, возвратность, спряжение. Разноспрягаемые глаголы. Непостоянные признаки: наклонение (изъявительное, условное, повелительное), время (в изъявительном наклонении), лицо и число (в изъявительном и повелительном наклонении), род и число (в изъявительном и условном наклонении). Неопределенная форма глагола. Безличные глаголы.

Причастие и деепричастие как особые формы глагола; их синтаксическая роль. Грамматические признаки причастий. Действительные и страдательные причастия настоящего и прошедшего времени, их образование. Полные и краткие страдательные причастия. Склонение полных причастий. Грамматические признаки деепричастий. Образование деепричастий от глаголов совершенного и несовершенного вида. Особенности употребления деепричастий. Правописание глагольных форм.

Наречие. Значение наречий, их синтаксическая роль в предложении. Разряды наречий по значению. Степени сравнения наречий и их образование. Правописание наречий.

Предлог. Предлог как служебная часть речи. Непроизводные и производные предлоги. Простые и составные предлоги, их правописание.

Союз. Союз как служебная часть речи. Союзы сочинительные и подчинительные. Классификация сочинительных и подчинительных союзов

по значению. Простые и составные союзы, их слитное и раздельное написание.

Частицы. Частица как служебная часть речи. Разряды частиц. Отрицательные частицы не и ни; различие в их значении. Раздельное и дефисное написание частиц.

Междометие как особая часть речи. Знаки препинания при междометиях.

Синтаксис

Словосочетание. Строение словосочетаний. Виды подчинительной связи слов в словосочетании: согласование, управление, примыкание. Предложение как основная единица синтаксиса. Типы предложений по цели высказывания (повествовательные, побудительные, вопросительные) и по эмоциональной окраске (восклицательные и невосклицательные).

Простое предложение. Типы предложений по структуре: двусоставные и односоставные.

Члены предложения. Подлежащее и сказуемое как главные члены двусоставного предложения. Особенности связи подлежащего и сказуемого. Способы выражения подлежащего. Типы сказуемого (простое глагольное, составное глагольное, составное именное) и способы его выражения. Тире между подлежащим и сказуемым. Второстепенные члены предложения: определения (согласованные и несогласованные), приложение как разновидность определения, дополнения (прямые и косвенные), обстоятельства (времени, места, причины, цели, условия, образа действия, уступки); способы их выражения.

Односоставные предложения: определено-личные, неопределенно-личные, безличные, назывные. Способы выражения главного члена односоставных предложений.

Предложения распространенные и нераспространенные; полные и неполные.

Осложнение простого предложения. Однородные члены предложения, их связь в предложении, знаки препинания между однородными членами. Обобщающие слова при однородных членах. Знаки препинания при обобщающих словах.

Обособленные второстепенные члены предложения: определения (в том числе приложения), дополнения, обстоятельства; знаки препинания при них. Обращения, вводные слова и предложения, вставные конструкции, сравнительные обороты и знаки препинания при них.

Способы передачи чужой речи. Прямая и косвенная речь. Знаки препинания при прямой речи. Цитата; знаки препинания при цитатах.

Сложное предложение. Типы сложного предложения. Союзные (сложносочиненные и сложноподчиненные) и бессоюзные сложные предложения.

Сложносочиненные предложения с соединительными, противительными, разделительными союзами и знаки препинания в них.

Сложноподчиненные предложения: главная и придаточная часть, средства связи между ними (подчинительные союзы и союзные слова). Виды придаточных предложений. Место придаточной части по отношению к главной. Сложноподчиненные предложения с несколькими придаточными: однородное, параллельное и последовательное подчинение придаточных частей. Знаки препинания в сложноподчиненных предложениях с одним и несколькими придаточными.

Бессоюзные сложные предложения. Смысловые отношения между частями бессоюзного сложного предложения, знаки препинания в нем.

Сложные предложения с различными видами связи (бессоюзной и союзной сочинительной и подчинительной), знаки препинания в них.

Понятие о тексте и его частях. Основные признаки текста.

Типы речи: повествование, описание, рассуждение.

Стили речи. Разговорный, научный, публицистический, официально-деловой, художественный.

3. КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ

Екзаменаційний тест складається із 100 завдань, з яких – 95 тестів закритого типу (з альтернативними вибірковими відповідями в 4-х варіантах) та 5 тестів відкритого типу (самостійна відповідь на питання, на утворення логічних пар, на визначення термінологічних понять, написання міні-творів, есе та інших форм творчої роботи).

Від 1-го до 95-го завдання за кожну правильну відповідь нараховується 0,8 бала.

Кількість правильних відповідей за тестові питання	Бал за 200-бальною шкалою оцінювання	Кількість правильних відповідей за тестові питання	Бал за 200-бальною шкалою оцінювання
0	100,0	48	138,4
1	100,8	49	139,2
2	101,6	50	140,0
3	102,4	51	140,8
4	103,2	52	141,6
5	104,0	53	142,4
6	104,8	54	143,2
7	105,6	55	144,0
8	106,4	56	144,8
9	107,2	57	145,6
10	108,0	58	146,4
11	108,8	59	147,2
12	109,6	60	148,0
13	110,4	61	148,8
14	111,2	62	149,6
15	112,0	63	150,4
16	112,8	64	151,2
17	113,6	65	152,0
18	114,4	66	152,8
19	115,2	67	153,6
20	116,0	68	154,4
21	116,8	69	155,2
22	117,6	70	156,0
23	118,4	71	156,8
24	119,2	72	157,6
25	120,0	73	158,4
26	120,8	74	159,2
27	121,6	75	160,0
28	122,4	76	160,8
29	123,2	77	161,6
30	124,0	78	162,4

31	124,8	79	163,2
32	125,6	80	164,0
33	126,4	81	164,8
34	127,2	82	165,6
35	128,0	83	166,4
36	128,8	84	167,2
37	129,6	85	168,0
38	130,4	86	168,8
39	131,2	87	169,6
40	132,0	88	170,4
41	132,8	89	171,2
42	133,6	90	172,0
43	134,4	91	172,8
44	135,2	92	173,6
45	136,0	93	174,4
46	136,8	94	175,2
47	137,6	95	176,0

Від 96-го до 100-го завдання за кожну відповідь нараховується від 0 до 4,8 бала в залежності від повноти відповіді.

3,7 – 4,8 балів – завдання виконано повністю, застосовано глибокі знання та вміння з різних розділів мови, здійснено синтаксичний аналіз речення, морфологічний аналіз слова, абітурієнт грамотно переклав текст та написав міні-твір, використавши набуті навички з мови.

2,5 – 3,6 балів – завдання виконано повністю, але допущено незначні помилки, переклад тексту, синтаксичний або морфологічний аналіз виконано не менш ніж на 80%, міні-твір містить деякі стилістичні неточності.

1,3 – 2,4 балів – завдання виконано не повністю, схема речення відсутня або неправильна, морфологічний та синтаксичний аналізи виконано недосконало, або вони містять деякі помилки, переклад тексту та твір-мініатюра написано з невеликою кількістю помилок, є деякі огріхи в оформленні роботи.

0 – 1,2 балів – завдання виконано менш, ніж на 50%, схема речення відсутня або неправильна, морфологічний та синтаксичний аналізи виконано зі значними помилками, переклад тексту містить різні види помилок, зміст міні-твору не відповідає завданню, твір містить значну кількість помилок, є суттєві недоліки в оформленні роботи.

Отже, за 5 тестів відкритого типу вступник може набрати від 0 до 24 балів.

Остаточна конкурсна оцінка (**КО**) за 200-бальною шкалою (від 100 до 200) формується за формулою:

$$\mathbf{КО} = \mathbf{ЗТ} + \mathbf{ВТ},$$

де **ЗТ** – бали за виконання тестів закритого типу (див. таблицю); **ВТ** – бали за виконання тестів відкритого типу (від 96-го до 100-го).

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Баландіна Н. Ф.* Російська мова (курс 1-12 кл.) / Н. Ф. Баландіна, К. В. Дегтярьова, С. О. Лебеденко. – К. : Знання України, 2005. – 214 с.
2. *Большой толковый словарь русского языка* / авт., руковод. проекта, сост., глав. ред. С. А. Кузнецов. – СПб : Норинт, 1998. – 1536 с.
3. *Введенская Л. А.*, Павлова Л. Г. Риторика и культура речи [Текст]: учеб. пособие для студ. вузов: рек. М-вом образования РФ / Л. А. Введенская, Л. Г. Павлова. – 7-е изд., доп. и перераб. – Ростов н/Д : Феникс, 2007. – 538 с.
4. *Горбачевич К. С.* Словарь трудностей произношения и ударения в современном русском языке / К.С.Горбачевич. – С-Пб.: Норнит, 2002. – 512 с.
5. *Дейкина А. Д.*, Русский язык: Учебник-практикум для старших классов / Дейкина А. Д., Пахнова Т. М. - М. : Вербум-М, 2001. – 416 с.
6. *Лопатин В. В.* Прописная или строчная? Орфографический словарь: более 20 000 слов и словосочетаний / В. В. Лопатин, И. В. Нечаева, Л. К. Чельцова; Рос. акад. наук, Ин-т рус. яз. им. В. В. Виноградова. – М. : Эксмо, 2009. – 508 с.
7. *Розенталь Д. Э., Голуб И. Б., Теленкова М. А.* Современный русский язык : [учеб. пособие для вузов]. – М. : Рольф, Айрис-Пресс, 2000. – 448 с.
8. *Розенталь Д. Э.* Русский язык. Учебное пособие для школьников старших классов и поступающих в вузы, 8-е изд., стер. – М. : Дрофа, 2003 – 368 с.
9. *Современный русский литературный язык*: [учебн. для студентов вузов, обучающихся по направлению и спец. «Филология»] / П. А. Лекант, Н. Г. Гольцова, В. П. Жуков и др. ; под ред. П. А. Леканта. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Высшая школа, 2001. – 462 с.
10. *Современный русский язык*: Фонетика. Лексикология. Словообразование. Морфология. Синтаксис : [учебн. для студентов вузов, обучающихся по филолог. Специальностям] / Л. А. Новиков, Л. Г. Зубкова, В. В. Иванов и др.; под общ. ред. Л. А. Новикова. – 2-е изд., испр. и доп. – СПб. : Лань, 1999. – 864 с.
11. *Сухотинская А.В.* Русский язык для школьников и поступающих в вузы / А. В. Сухотинская. – М.: Былина, 2006. – 224 с.
12. *Шклярова Т.В.* Справочник по русскому языку для абитуриентов и школьников / Т. В. Шклярова. – М.: Грамотей, 2004. – 368 с.

Інтернет ресурси:

- <http://www.gramota.ru/>
- <http://best-language.ru/>
- <http://www.textologia.ru/>
- <http://therules.ru/>
- <http://ruskiy-na-5.ru/>